

Anders har haft glæde af sansestimuleringen og bliver ikke længere så let køresyg. Det håber personalet, han får glæde af på en kommende tur til Tenerife.

Voksne udviklingshæmmede bliver tryggere med

SANSE- STIMULERING

Sansestimulering har været med til at dæmpe angst og køresyge hos en gruppe borgere med svære fysiske og psykiske funktionsnedsættelser. For pædagoger og terapeuter giver fokus på sansestimulering en ekstra motivation i hverdagen

AF: FAGLIG REDAKTØR VIBEKE PILMARK
vp@fysio.dk

FOTO: HENRIK FRYDKJÆR

 www.agerbaekhuse.dk

Nikolaj er midt i tyverne. Han er svært fysisk og psykisk udviklingshæmmet og sidder det meste af dagen i en specialkonstrueret formstøbt kørestol. Hver tirsdag møder han op på dagcenteret på Blumesvej, hvor han deltager i holdtræning sammen med 5-6 andre udviklingshæmmede borgere. Borgerne kommer fra den nærliggende institution Agerbækhuse og fra andre bosteder i Køge. Alle kommer til dagcenteret med bus. Denne tirsdag, hvor fagbladet er på besøg, er Nikolaj den første, der er mødt op. Han kører rastløs rundt i træningssalen i sin kørestol – og peger utålmodigt på sit ur og gentager ”Nu er det nu...”.

Det er ikke svært at se, at Nikolaj glæder sig til at komme i gang med redskaberne i salen. Her er hængekøjer, en kæmpe madras, bolde, store farvestrålende puder, musikanlæg, trommesæt og klaver. Nikolaj bliver som den første liftet op fra sin kørestol i loftsliften og kommer ned at ligge på maven på den store madras. Han begynder at kaste med boldene, og da fysioterapeut Bård Flovik Thoresen stiller sig op på madrassen og hopper, griner Nikolaj. Han får først en rystetur på maven og bagefter på ryggen. Efter at Nikolaj er faldet til ro, griber Bård Flovik Thoresen en af hamphandskerne og stryger Nikolaj over hele kroppen uden på tøjet – og også det ser Nikolaj ud til at nyde.

TVÆRFAGLIGT FOKUS

Sansestimulering er blevet et pædagogisk redskab, som både Bård Flovik Thoresen, ergoterapeuten og pædagogerne i dagcenteret og på bostedet Agerbækhuse benytter sig af, og som alle er glade for. Sansestimulering gives både individuelt

og på hold; i forbindelse med aktivitet og træning og i det almindelige pædagogiske arbejde på bostedet. Det er stedets fysioterapeut Bård Flovik Thoresen, der har valgt at tage udgangspunkt i sin viden om sanseintegration i arbejdet med de svært udviklingshæmmede borgere. Med opbakning fra ledelsen er sanseintegration og sansestimulering blevet en integreret del af pædagogikken i Agerbækhuse.

Det målrettede, tværfaglige fokus på sanser og sansestimulation har betydet, at både terapeuter og pædagogisk personale har fået et nyt syn på dagcenterets borgere. ”Sansestimulering er en god måde at være sammen med borgerne på”, siger pædagog Christina Dahl Hansen. Hun er med til den ugentlige holdtræning og benytter mange af de ting, hun lærer af Bård Flovik Thoresen i sit arbejde med borgerne på bostedet. Sansestimuleringen og fokus på det motoriske giver ifølge Christina Dahl Hansen pædagogerne en ekstra dimension og nogle flere redskaber til at forstå borgernes reaktioner og handle ud fra dem. For eksempel giver Christina Dahl Hansen en borger med underudviklet vestibulær sans en daglig gyngetur i en hængekøje. ”Han synes, det er rart og får selvfølgelig meget mere ud af at træne vestibulærsansen dagligt i stedet for kun en eller to gange om ugen til træning”, siger Christina Dahl Hansen.

FAKTA OM BLUMESVEJ

Dagcenteret Blumesvej er sammen med resten af Agerbækhuse i Køge et bosted og dagtilbud for 45 borgere med svære fysiske og psykiske handicap.

PERSONALET I DAGCENTER BLUMESVEJ

Der er ansat en fuldtidsansat fysioterapeut og ergoterapeut, en deltidsansat ergoterapeut og afspændingspædagog og 20 pædagoger.

TERAPEUTERNES OPGAVER

Fysioterapeuten står for hjælpemidler, holdtræning, lungefysioterapi, individuel træning og det tværfaglige kursus. Ergoterapeuten arbejder med mundstimulering, spisetræning, bassintræning og individuel træning.

”” *Sansestimulering er en god måde at være sammen med borgerne på*

Christina Dahl Hansen

Lasse er spastisk lammet og har begrænset aktiv bevægefunktion. Han er glad for at gyngesildt i hængekøjen, hvor han kommer af med energi og får stimuleret sin fysiske jeg-oplevelse.

”Selvdestruktiv adfærd eller selvstimulering er ofte et signal om, at borgeren har brug for sansestimulering

Bård Flovik Thoresen

Pædagogerne har med sansestimuleringen fået nye redskaber til at takle borgere, der er meget udadreagerende. Christina Dahl Hansen bruger for eksempel dybe tryk til at berolige med - et redskab, som sammen med pædagogikken ofte er meget effektivt til de urolige borgere.

Netop de udadreagerende borgere har med deres adfærd en tendens til at skubbe personalet fra sig, men i virkeligheden har de ifølge Bård Flovik Thoresen brug for kontakt og ikke afvisning. Ved at bruge dybe tryk falder de til ro, og det bliver lettere at komme ind bag problemerne.

SANSESTIMULERING ÆNDRER ADFÆRD MEN PÅ LANG SIGT

Bård Flovik Thoresen har talrige eksempler på, at sansestimuleringen har været med til at ændre adfærd. ”Selvdestruktiv adfærd eller selvstimulering er ofte et signal om, at borgeren har brug for sansestimulering”, forklarer Bård Flovik Thoresen. En stor del af de udviklingshæmmedes uhensigtsmæssige adfærd kan ifølge Bård Flovik Thoresen ses som sansemæssige forstyrrelser. Men der skal tålmodighed til, for effekten af sansetræningen viser sig oftest først halve og hele år efter.

Mange af de udviklingshæmmede bliver let køresyge, og bare busturen fra bostedet og til dagcenteret gav dem kvalme. For nogle af borgerne har sansetræningen betydet, at de får færre gener efter køreturene. Mange af dem har efter træningen også lettere ved at forflytte sig og kan klare flere skift i hverdagen uden at blive urolige. Men forandringerne er små og ofte svære at se for udefrakommende.

”Man kunne tænke, når man ser på den enkelte borger, at der ikke er sket de helt store forbedringer. De sidder jo stadig i kørestolen og kan ikke gå. Men for vores borgere har det stor betydning for deres hverdag, at de kan klare transport uden at blive syge af det og ikke bliver bange, hver gang de skal forlade deres bolig”, siger Bård Flovik Thoresen.

Det er således de små ting, der tæller i arbejdet med de svært udviklingshæmmede borgere. Bård Flovik Thoresen behandlede en kvinde i 12 år, før han fik lov til at røre hende. Og indtil videre er det kun ham,

der kan få lov til at tage fysisk kontakt til kvinden. ”Her arbejder vi virkelig langsigtet og kan slet ikke præstere de resultater, der i disse cost benefit-tider kræves andre steder i behandlerværdenen”, siger Bård Flovik Thoresen.

UNDERVISNING AF DET PÆDAGOGISKE PERSONALE

For at sansestimulering og sanseintegration kunne blive et fælles udgangspunkt i det tværfaglige arbejde med borgerne, har Bård Flovik Thoresen afholdt et kursus for personalet i dagcenteret og bostedet. Undervisningen består af en teoretisk og en praktisk del, hvor der arbejdes med den enkelte borger. I forbindelse med kurset lærer personalet at afdække den enkelte borgers sansemæssige behov, så de kan tilbyde borgerne relevante sansemotoriske aktiviteter. ”Vi er ikke eksperter som Bård, men vi bruger dele af sansesimulationen og konsulterer ham, når vi er i tvivl”, siger Christina Dahl Hansen.

Berøring er ifølge Bård Flovik Thoresen et tabu for mange, og i arbejdet med de svært udviklingshæmmede kan det let betyde, at det omgivende personale helt afstår fra den fysiske kontakt. Et af formålene med kurset er derfor at lære pædagogerne at bruge berøring målrettet i arbejdet. Ved at inddrage sanserne og det kropslige får pædagogerne ikke kun et meget tæt forhold til borgerne, men også en ekstra motivation i arbejdet. ”Når vi ser effekten af sansestimuleringen, hvor godt det er for borgerne, og hvor meget det giver dem, giver det os arbejdsglæde og motivation”, siger Christina Dahl Hansen.

Borgere med fysiske og psykiske funktionsnedsættelser er dobbelt handicappede, og det kan være svært at afkode deres adfærd og finde frem til, hvordan de bedst muligt hjælpes i hverdagen. ”Drivkraften for personalet er, at alle borgere har et potentiale, som vi skal lære at finde og udnytte”, siger Bård Flovik Thoresen. Men det tager tid at nå de opstillede mål. ”Det tager måske flere år for en af vores borgere at lære selv at styre den elektriske kørestol, hvor der andre steder i behandlersystemet kræves resultater efter få uger, siger Bård Flovik Thoresen.

UDSMYKNING I ØJENHØJDE

Også indretning og valg af redskaber og aktiviteter afspejler stedets fokus på sansestimulering. Der er både store og små rum i dagcentret. Det store rum benyttes til holdtræning og andre fælles aktiviteter, der kræver plads. Til borgere, der er overstimulerede og urolige, benyttes et mindre rum, der er holdt helt i hvidt. Her er der et kuglebad, lys, der kommer fra gulvet, mulighed for at lytte til musik og kigge på fiberoptik med forskellige farver, der skifter i et roligt tempo. De fleste rum i centret er udsmykket med tegninger, foto, billeder og anden vægkunst i kørestolshøjde. Udover kuglebadet findes der både i dagcenter og bosted kugledyner, der benyttes til at give borgerne ro og tryghed.

Bård Flovik Thoresen har indført, at alle, der kommer til holdtræningen, har deres eget liftstykke, som de sidder på i kørestolen. På denne måde kan de let flyttes fra det ene redskab til det andet.

ANDERS

Anders er midt i trediveerne. Ti måneder gammel fik han en hjerneskade efter meningitis. Anders er nysgerrig og har svært ved at koncentrere sig om holdtræningen, når der som i dag er gæster. Han falder først til ro, da Christina Dahl Hansen har strøget ham over hele kroppen med hamp-handsken. Sansestimuleringen er med til at tage toppen af hans ufrivillige reflekser og reaktioner, men det er tydeligt, at Christina Dahl Hansen skal holde øje med de små signaler, hun får fra Anders. Her viser han, hvordan han har det, og hvad han kan tåle i dag. Anders er en af de borgere, der har fået meget ud af at få udfordret den vestibulære sans i hængekøjen. I starten kastede han op, når personalet svingede ham, men i dag tåler han langt større svingture uden at blive syg. "Det vil forhåbentlig gavne Anders på længere ferieture hvor han tidligere har haft transportsyge. Han plejer altid at blive dårlig, nu håber vi,

at han slipper for det", siger Bård Flovik Thoresen.

"Det nytter ikke, at vi kommer med vores egen dagsorden. Vi skal være fleksible og åbne for den kontakt, vi har til borgerne. Det er her og nu og om at gribe chancen", siger Bård Flovik Thoresen. Arbejdet med de udviklingshæmmede borgere har lært ham, at tilliden mellem personale og borger er altafgørende for, om sansestimuleringen lykkes. ●

www.agerbaekhuse.dk

kontakt: Bård Flovik Thoresen
tlf. 5664 5823 eller
baard.thoresen@koege.dk